

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ,
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

УДК 343.3/7

Бойчук Дмитро Валерійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного
та приватного права
факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка
boych.D.V.@gmail.com

**ЗАГАЛЬНИЙ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ
ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ В КОНТЕКСТІ
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

В цій статті автор проводить загальний правовий аналіз 20 Розділу Особливої частини Кримінального кодексу України. Приходить до висновку, що злочини передбачені в цьому розділі можна поділити на дві групи – міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру.

Окремо з'ясовується, що слід розуміти під міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру. Також визначено, які злочини із закріплених у 20 Розділі Кримінального кодексу України є міжнародні, а які є злочинами міжнародного характеру.

Автором визначено, що міжнародні злочини посягають на мир та безпеку людства, а злочини міжнародного характеру на міжнародний правопорядок.

Також встановлено, що в 20 Розділі Кримінального кодексу України не відображено всіх міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру, їх перелік є набагато ширшим.

Автором з'ясовано, що не в усіх Кримінальних кодексах європейських країн є окремий розділ присвячений злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Аналізуючи 20 Розділ Кримінального кодексу України, зроблено висновок, що ним породжено багато проблем, які потрібно усувати. Також виявлено, що деякі його положення є декларативними.

Акцентується увага на тому, що злочини, які зазначені в 20 Розділі Кримінального кодексу України, не мають спільного родового об'єкта.

Також автор пропонує внести зміни до Кримінального кодексу України, а саме змінити назву 20 Розділу, а також доповнити його злочинами, які відносяться до злочинів міжнародного характеру, але містяться в інших розділах кодексу.

Ключові слова: міжнародний злочин, злочин міжнародного характеру, кримінальний кодекс, міжнародний правопорядок.

Boychuk D. GENERAL LEGAL ANALYSIS OF CRIMES AGAINST PEACE, SECURITY OF HUMANITY AND INTERNATIONAL LEGAL PROTECTION IN THE CONTEXT OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

In the real article an author conducts general the legal analysis of a 20 Division of Special part of the Criminal code of Ukraine. Comes to the conclusion, that crimes are envisaged in this division it is possible to divide into two groups - international crimes and crimes of international character.

Separately it turns out what should be understood as international crimes and crimes of an international character. It is also determined which crimes enshrined in Section 20 of the Criminal Code of Ukraine are international, and which are crimes of international character.

The author states that international crimes encroach on the peace and security of mankind, and crimes of international character against international law and order.

It is also established that in Section 20 of the Criminal Code of Ukraine, not all international crimes and crimes of international character are represented, their list is much wider.

The author finds that not all of the Criminal Codes of European countries have a separate section devoted to crimes against peace, security of mankind and international law and order. Analyzing Section 20 of the Criminal Code of Ukraine, it was concluded that it generated a lot of problems that need to be addressed. It has also been found that some of its provisions are declarative.

Attention is accented on that crimes that is marked in a 20 Division of the Criminal code of Ukraine does not have a general family object.

The author also proposes to amend the Criminal Code of Ukraine, namely, to change the title of Section 20, as well as to supplement it with crimes pertaining to crimes of international character, but are contained in other sections of the code.

Key words: international crime, crime of international character, criminal code, international law and order.

Постановка проблеми. Забезпечення світового правопорядку є одним із важливих завдань, яке стоїть перед державами світу та закладено в їхню політичну діяльність. З моменту здобуття незалежності, наша держава постійно прагнула спільно із світовим товариством підтримувати міжнародний правопорядок. Тому протягом всього свого існування Україна ставала учасником тих чи інших міжнародних договорів, котрі з часом ратифікувала та спрямовувала на боротьбу із різними злочинами. Частина норм із міжнародних договорів знайшла своє відображення в Кримінальному кодексі України (далі – ККУ), окремому розділі «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Поступове вкраплення міжнародних норм, зокрема, в національне кримінальне законодавство, звичайно, породжує багато проблем, які потрібно досліджувати та вирішувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку юридичної науки в Україні незначна увага приділяється вивченню злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Окремі дослідження в цій сфері проводили різні українські науковці. Серед учених слід зазначити колектив авторів: Г. М. Анісімова, С. В. Гізімчука, Ю. В. Гродецького, Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова, В. А. Козака, Л. В. Дороша, С. Б. Гавриша, Н. О. Гуророву, І. О. Зінченко, В. І. Касинюка, В. М. Киричко, В. Я. Тація, О. І. Перепелицю, В. І. Тютюгіна, Л. М. Кривоченко, В. А. Ломако, М. І. Панова, С. О. Харитонова, І. В. Самощенко, В. В. Сташиса, В. П. Тихого, І. В. Самоценка, В. В. Устименко, які визначили поняття, види злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [1], В. І. Тютюгін, О. Д. Комаров, М. А. Рубашенко провели дослідження окремих злочинів в цій сфері, зокрема, таких як пропаганда війни, посягання на життя представника іноземної держави, найманство [2], С. М. Мохончук сформулював концептуальні засади удосконалення правової охорони миру та безпеки людства у кримінальному законодавстві України з урахуванням її міжнародно-правових зобов'язань [3], М. В. Данышин та Я. О. Лантінов охарактеризували за допомогою табличної форми структуру та зміст основних складів злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [4], К. В. Юртаєва дослідила місце скоєння злочинів міжнародного характеру [5]. Такий науковець як В. О. Поповичук, з'ясував визначення категорії «злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» [6], Т. Х. Хачатурян простежила кваліфікацію злочинів за сучасним міжнародним правом [7], Ю. М. Чорноус здійснив огляд теорії і практики криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру [8], А. В. Шевчук, М. Д. Дякур проаналізували склади злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [9]. Також дослідження в цій сфері мають й інші дослідники юридичної науки. Однак, вважаємо, що науковці провели не достатні розвідки в цій сфері. Тому необхідно більш глибоко, детальніше вивчати це питання.

Формулювання цілей статті. Цілями даної статті є здійснення загального правового аналізу злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, які передбачені Кримінальним кодексом України.

Виклад основного матеріалу. В 2001 році, вперше, в ККУ з'явився окремих 20 Розділ, присвячений злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. До цього моменту кримінальне законодавство містило лише окремі заборони в даному напрямі, спрямовані на обмеження засобів та методів ведення війни і на захист прав людини під час збройного конфлікту [6, с. 320]. 20 Розділ ККУ, на думку С. М. Мохончука, охопив систему злочинів, які світове співтовариство розглядає як особливо глобально небезпечні для всього людства, оскільки вони підривають основи всього правопорядку та можуть становити загрозу існуванню людства як такого [3, с. 17].

Слід відмітити, що не лише в українському кримінальному законодавстві містяться норми, пов'язані із злочинами проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Якщо звернутися до Кримінальних кодексів деяких європейських країн, то можна з'ясувати, що Республіка Польща, Республіка Білорусь, Республіка Молдова окремо виділяють в Особливій частині своїх кодексів розділ, який стосується вищезазначених злочинів [10, 11]. Цікаво, що злочини, які вчиняються проти миру, безпеки людства, міжнародного правопорядку, не виділяються окремим розділом у Кримінальному кодексі Французької Республіки. Такі злочини виокремлені по кодексу. Так, в Книзі 2 «Про злочини та проступки, вчинені проти особи», передбачено такий злочин як геноцид. В Книзі 4 «Про злочини та проступки проти нації, держави та громадського спокою» – тероризм, найманство [12] тощо.

Наявність в ККУ окремого 20 Розділу «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» ще не показує, що нашою державою на законодавчому рівні врегульовано всі питання, пов'язані із вищезазначеними злочинами. Навпаки, аналізуючи 20 Розділ ККУ, стає зрозуміли, що ним породжено багато проблем, які потрібно усувати.

Так, розглянувши 20 Розділ ККУ, можна дійти висновку, що деякі його положення є декларативними. Зокрема, привертає увагу ст. 446 – піратство. По-перше, вважаємо, що в ККУ неправильно сформульовано визначення цього злочину. Там зазначено, що піратство – може вчинятися щодо морського чи річкового судна [13, с. 240]. В Конвенції з морського права (1982 р.), яку Україна ратифікувала в 1999 р. визначення піратства зовсім інше, зокрема там визначено (ст. 101), що піратство вчиняється у відкритому морі щодо іншого судна або щодо літального апарату, які знаходяться поза юрисдикцією будь-якої держави [14]. По-друге, в Україні навіть немає розроблених методик розслідування такого злочину. Причому, піратство рідко має відношення до громадян України.

Щодо загальної характеристики злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, то слід зазначити, що характерною ознакою злочинів 20 Розділу ККУ є те, що вони не мають спільного родового об'єкта. Такими об'єктами А. В. Шевчук та М. Д. Дякур визначають: 1) мир; 2) безпека людства; 3) міжнародний правопорядок [9, с. 389]. Подібна позиція визначається і в підручнику «Кримінальне право України: Особлива частина» за редакцією В. В. Сташиса та В. Я. Тація [1, с. 566].

В. О. Поповичук специфікуючи міжнародні стандарти до злочинів, передбачених Розділом 20 ККУ згрупує їх у залежності від загального об'єкта таким чином: 1) мир виступає загальним об'єктом для таких злочинів, як: пропаганда війни та планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст.ст. 436, 437 ККУ); 2) безпека людства виступає загальним об'єктом для таких злочинів, як: порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 ККУ); найманство (ст. 447 ККУ); застосування зброї масового знищення (ст. 439 ККУ); розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440 ККУ); екоцид (ст. 441 ККУ); геноцид (ст. 442 ККУ); 3) міжнародний правопорядок виступає загальним об'єктом для таких злочинів, як: виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1 ККУ); посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 ККУ); злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 ККУ); незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (ст. 445 ККУ); піратство (ст. 446 ККУ) [6, с. 322].

На відміну від В. О. Поповичука, який вказує, що безпека людства виступає загальним об'єктом найманства, А. В. Шевчук та М. Д. Дякур, висловлюють протилежну думку та визначають, що загальним об'єктом найманства виступає міжнародний правопорядок [9, с. 392]. Слід з ними погодитися, оскільки проаналізувавши визначення найманства, що зазначено в ч. 1 ст. 447 ККУ, все ж зрозуміло, що цей злочин спрямований на повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності держав тощо. Такі дії, відповідно, несуть шкоду міжнародному правопорядку.

Натомість, М. В. Даньшин, Я. О. Лантінов, мають зовсім іншу позицію, яка кардинально відрізняється від вищезазначених. Вони вважають, що об'єктами злочинів передбачених 20 Розділом ККУ є: 1) безпека людства для злочинів передбачених ч. 1, 2 ст. 436, ч. 1, 2 ст. 437, ч. 1 ст. 438, ч. 2 ст. 442, ч. 1 ст. 443 ККУ; 2) виживання людства для злочинів передбачених ч. 1 ст. 439, ч. 1 ст. 440, ч. 1 ст. 441, ч. 1 ст. 442; 3) неналежне керування в сфері міжнародних відносин для злочинів передбачених ч. 1, 2 ст. 444, ч. 1 ст. 445, ч. 1 ст. 446, ч. 1, 2 ст. 447 [4, с. 5-23]. Вважаємо, що така думка має право на існування. Але все ж вона авторами не обґрунтована.

Досліджуючи 20 Розділ ККУ можна побачити, що деякі визначені там злочини поєднанні із насильством або тягнуть суспільно небезпечні наслідки, а тому їм властиві і додаткові об'єкти (порушення законів та звичаїв війни, геноцид, посягання на представника іноземної держави та ін.). Такими об'єктами є життя і здоров'я особи, воля, честь та гідність. Окремі злочини останнього 20 Розділу ККУ є предметними, а отже предмет злочину є їх обов'язковою ознакою (екоцид, злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист, незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та ін.). Такими предметами виступають: 1) зброя масового знищення; 2) атмосфера, водні ресурси, рослинний і тваринний світ; 3) службові та житлові приміщення осіб, які мають міжнародний захист; 4) символіка Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Червоного Кристала [9, с. 389-390].

Властива також деяким злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку і потерпіла особа (порушення законів та звичаїв війни, геноцид, посягання на життя представника іноземної держави, піратство тощо). Це, зокрема, військовополонені, члени етнічної, расової чи релігійної групи, представник іноземної держави, члени екіпажу та пасажери судна, захоплені на морському судні [9, с. 390].

З об'єктивної сторони злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, як правило вважаються закінченими з моменту вчинення відповідного суспільно небезпечного діяння, тобто є формальними за своїм складом. Деякі з них (наприклад, кваліфіковані склади таких злочинів, як застосування зброї масового знищення, піратство, порушення законів та звичаїв війни) є злочинами з матеріальними складами, оскільки вони вимагають настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків. Злочин, передбачений ст. 443 ККУ, сконструйований як злочин із формально-матеріальним складом. У деяких випадках злочинам 20 Розділу ККУ із об'єктивної сторони властиві й інші ознаки. Зокрема, засоби

вчинення злочину (застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом); зняття злочину (озброєне чи неозброєне судно) та інші [9, с. 390].

Із суб'єктивної сторони усі злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку характеризуються прямим умислом. Окремим властива і спеціальна мета (вербування найманців з метою їх використання у збройних конфліктах, піратство з метою одержання матеріальної винагороди) [9, с. 390].

Суб'єктами злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, відповідно до ст. 22 ККУ можуть бути осудні особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років. Щодо злочину, передбаченого ст. 443 ККУ (посягання на життя представника іноземної держави) – особи, які досягли 14-річного віку [9, с. 13]. З цього приводу має свою думку С. М. Мошончук, зокрема, він вважає, що злочини проти миру та безпеки людства можуть вчинятися як загальним, так і спеціальним суб'єктом [3, с. 19].

Аналізуючи наукові джерела, нормативно-правові акти, на нашу думку, злочини визначені в 20 Розділі ККУ можна умовно поділити на міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру. На міжнародному рівні не існує чітких критеріїв розмежування міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру, варто розібратися в їх відмінності та з'ясувати, які злочини, передбачені 20 Розділом ККУ все ж є міжнародними, а які злочини – міжнародного характеру.

Щодо міжнародних злочинів, то науковці відносять до них особливо небезпечні для людської цивілізації порушення принципів і норм міжнародного права, що мають основоположне значення для забезпечення миру, захисту особистості та життєво важливих інтересів міжнародної співдружності в цілому [5, с. 19]. Такої ж думки Т. Х. Хачатурян, К. В. Юртаєва, які вважають, що міжнародний злочин як винне діяння, спрямоване проти основних універсальних цінностей міжнародної спільноти, які визнані міжнародним правом [7, с. 15; 5, с. 19]. Причому К. В. Юртаєва пропонує віднести до міжнародних злочинів такі як, геноцид, екоцид, злочини проти людства, військові злочини тощо [5, с. 19]. Слід звернути увагу на те, що міжнародні злочини посягають на мир та безпеку людства.

Вважається, що основний перелік міжнародних злочинів визначений Статутом Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн «осі» (1945 р.) (далі – Статут Міжнародного військового трибуналу). Так, ст. 6 Статуту Міжнародного військового трибуналу визначено систему злочинів таким чином: 1) до злочинів проти миру слід віднести: планування, підготовку, розв'язання або ведення агресивної війни або війни, яка порушує міжнародні договори, угоди, або участь в загальному плані чи змові, які спрямовані до здійснення кожного з вищевказаних дій; 2) до військових злочинів слід віднести порушення законів або звичаїв війни. До цих порушень відносяться вбивства, катування чи поміщення в рабство або для інших цілей цивільного населення окупованої території; вбивства чи катування військовополонених або осіб, що знаходяться на морі; вбивства заручників; пограбування громадської чи приватної власності; безглузде руйнування міст чи сіл; розорення, не виправдане військовою необхідністю, та інші злочини; 3) до злочинів проти людяності слід віднести: вбивства, винищення, поневолення, заслання та інші жорстокі дії, вчинені щодо цивільного населення до або під час війни, або переслідування за політичними, расовими чи релігійними мотивами з метою здійснення або у зв'язку з будь-яким злочиним [15].

З вищезазначеного зрозуміло, що в 20 Розділі ККУ не відображено всіх видів міжнародних злочинів, їх перелік є набагато ширшим.

Термін «злочин міжнародного характеру» прийшов до кримінального права України з міжнародного кримінального права [5, с. 14]. К. В. Юртаєва визначає, що цими злочинами в сучасному кримінальному праві України є суспільно небезпечні, міжнародно-протиправні, винні діяння, що посягають на різні сфери міжнародного правопорядку, крім злочинних посягань на мир, безпеку людства та найвищі моральні цінності світової співдружності, вчиняються фізичними особами, які можуть бути суб'єктами злочину за законодавством України про кримінальну відповідальність, та є кримінально караними відповідно до зобов'язань України за міжнародними договорами [5, с. 46]. Тобто, злочинами міжнародного характеру, є злочини, які посягають на міжнародний правопорядок.

Однією із ключових ознак злочину міжнародного характеру є закріплення його протиправності у міжнародному договорі [8, с. 73]. Україна, будучи учасником цих договорів повинна їх виконувати, імплементувати у своє законодавство, а при вчиненні злочинів міжнародного характеру, передбачених 20 Розділом ККУ, повинна керуватися, окрім національного кримінального кодексу, також міжнародними договорами. Наприклад, такими як Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 року, яку Україна ратифікувала в 1993 року (вона характеризує такий злочин як найманство); Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення 1993 року, ратифікована Україною 1998 року (визначає положення про зброю масового знищення, а саме хімічну) тощо.

Ю. М. Чорноус, взагалі наводить узагальнений перелік злочинів міжнародного характеру, зокрема: тероризм; захоплення заручників; викрадення ядерних матеріалів; найманство; торгівля людьми; катування; посягання на осіб, які користуються міжнародним захистом; легалізація (відмивання) доходів, одержаних

злочинним шляхом; фальшивомонетництво; контрабанда; незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин; нелегальна міграція; корупційні злочини; посягання на культурні цінності; поширення порнографії; кіберзлочини; злочини у сфері авторських і суміжних прав; піратство; розрив чи пошкодження підводного кабелю; зіткнення морських суден; ненадання допомоги на морі; забруднення моря шкідливими речовинами; порушення режиму континентального шельфу; злочини проти безпеки морського судноплавства; порушення правил морських промислів; захоплення, угон та інші злочини на борту повітряного судна чи в міжнародних аеропортах; військові злочини міжнародного характеру (злочини проти жертв війни; використання заборонених засобів і методів ведення війни; мародерство та інші [8, с. 84-85]). Слід погодитись із таким переліком злочинів міжнародного характеру оскільки, на нашу думку, вони несуть небезпеку міжнародному правопорядку.

Як бачимо, не всі визначені Ю. М. Черноусом злочини міжнародного характеру є закріплені в 20 Розділі ККУ. Так, кіберзлочини, не передбачені в 20 Розділі ККУ, а регулюються 16 Розділом ККУ «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку». Також, злочин контрабанда, не передбачений 20 Розділом ККУ, натомість він міститься в 7 Розділі ККУ «Злочини у сфері господарської діяльності» (ст. 201). Так само, злочин катування знаходить своє закріплення у 2 Розділі ККУ «Злочини проти життя та здоров'я особи» (ст. 127) [13] тощо. Тобто, з вищезазначено зрозуміло, що не всі злочини, які слід віднести до злочинів міжнародного характеру розміщені в 20 Розділі ККУ.

Варто звернути увагу і на злочин передбачений ст. 436-1 – виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, який з'явився у ККУ в 2014 році скоріш за все, під впливом політичної ситуації у нашій державі. Він достатньо не аналізувався в науковій літературі, не виділяється як злочин міжнародного характеру, а також як міжнародний злочин. Натомість В. О. Поповичук відносить його до злочинів проти міжнародного правопорядку [6, с. 322].

Висновки. Отже, загальна характеристика злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку дозволяє визначити, що ці злочини не мають спільного родового об'єкта. З об'єктивної сторони злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку є суспільно небезпечними діяннями, засоби вчинення злочину та знаряддя вчинення злочину можуть відрізнятися. Суб'єктивна сторона цих злочинів характеризується прямим умислом, окремим з них властива і спеціальна мета. Суб'єктами злочинів можуть бути осудні особи, які досягли 16-річного віку, а за вчинення злочину, передбаченого ст. 443 ККУ – 14-річного віку.

Вважаємо, що злочини передбачені 20 Розділом ККУ слід, розділити на дві групи: міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру. *Міжнародні злочини* – це злочини проти миру і безпеки людства. До них слід віднести такі злочини: пропаганда війни; планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни; порушення законів та звичаїв війни; застосування зброї масового знищення; розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення; екоцид; геноцид. *Злочини міжнародного характеру* – це злочини проти міжнародного правопорядку. До них слід віднести: виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів; посягання на життя представника іноземної держави; злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист; незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Червоного Кристала; піратство; найманство.

Проаналізувавши ККУ ми бачимо, що більшість злочинів міжнародного характеру міститься в інших розділах кодексу. Наприклад, катування, тероризм, торгівля людьми тощо. Вважаємо, що закріплені норми в 20 Розділі ККУ, які стосуються міжнародних злочинів, потребують розширення. На нашу думку, до ККУ слід внести зміни, а саме змінити назву 20 Розділу ККУ з «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» на «Злочини міжнародного характеру та міжнародні злочини». Відповідно включити в цей розділ інший перелік злочинів, ніж той, який у даний час передбачений. Причому, перелік цих злочинів має бути чітко прописаний, враховуючи їх посягання на мир та безпеку людства та міжнародний правопорядок.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 608 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина : посіб. для підготовки до іспитів / В. І. Тютюгін, О.Д.Комаров, М. А. Рубашенко. Х. : Право, 2016. 156 с.
3. Мохончук С. М. Кримінально-правова охорона миру та безпеки людства : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08, 12.00.11. Харків : [б. в.], 2014. 39 с.
4. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку : альбом схем / М. В. Даньшин, Я.О. Лантінов / за заг. ред. Я. О. Лантінова. Х. : Харків юридичний, 2012. 32 с.
5. Юртаєва Ксенія Володимирівна. Місце скоєння злочинів міжнародного характеру: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2010. 230 с.
6. Поповичук В. О. Визначення категорії «злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 320-323.

7. Хачатурян, Тамара Хачатурівна. Кваліфікація злочинів за сучасним міжнародним правом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. К., 2013. 20 с.
8. Черноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру: монографія. К.: Видавничий дім «Скіф», 2012. 448 с.
9. Шевчук А. В., Дякур М. Д. Кримінальне право України (Особлива частина) : навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. 472 с.
10. Станіч В. С. Кримінальний кодекс Республіки Польща / під ред. В. Л. Менчинського. Переклад на українську мову В. С. Станіч. К.: ОВК, 2016. 138 с.
11. Станіч В. С. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь, Кримінальний кодекс Республіки Молдова під ред. В. Л. Менчинського. Переклад на українську мову. Т. В. Руденко. К.: ОВК, 2016. 462 с.
12. Станіч В. С. Кримінальний кодекс Французької Республіки / під ред. В. Л. Менчинського. Переклад на українську мову К. І. Мазуренко. К.: ОВК, 2017. 348 с.
13. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2018 року: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А. В., 2018. 264 с.
14. Конвенція з морського права 1982 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057
15. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі від 08 серпня 1945 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201

REFERENCES

1. Stashys V.V., Tatsii V.Ia. (Eds.). (2010). *Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna [Criminal Law of Ukraine: Special Part]*. Kh.: Pravo [in Ukrainian].
2. Tiutiuhin V. I., Komarov O. D., Rubashchenko M. A. (2016). *Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna [Criminal Law of Ukraine. Special part]*. Kh.:Pravo [in Ukrainian].
3. Mokhonchuk S. M. (2014). *Kryminalno-pravova okhorona myru ta bezpeky liudstva [Criminal law protection of peace and security of mankind]. Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Lantinov Ya. O.(2012). *Zlochyny proty myru, bezpeky liudstva ta mizhnarodnoho pravoporiadku: albom skhem [Crimes against Peace, Human Security, and International Law and Order: Scheme Album]*. Kh. : Kharkiv yurydychnyi [in Ukrainian].
5. Yurtaieva K. V. (2010). *Mistse skoiennia zlochyniv mizhnarodnoho kharakteru [The place of committing crimes of an international character]. Candidate's thesis*. X. [in Ukrainian].
6. Popovychuk V. O. (2015). *Vyznachennia katehoriї «zlochyny proty myru, bezpeky liudstva ta mizhnarodnoho pravoporiadku» [Definition of the category of "crimes against peace, security of mankind and international law and order"]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law, 3, 320-323[in Ukrainian]*.
7. Khachaturian T. Kh. (2013). *Kvalifikatsiia zlochyniv za suchasnym mizhnarodnym pravom [Qualification of crimes under contemporary international law]. Candidate's thesis*. K. [in Ukrainian].
8. Chornous Yu. M. (2012). *Teoriia i praktyka kryminalistychnoho zabezpechennia dosudovoho slidstva u spravakh pro zlochyny mizhnarodnoho kharakteru [Theory and practice of forensic provision of pre-trial investigation in cases of international crimes]*. K.: Vydavnychi dim «Skiif» [in Ukrainian].
9. Shevchuk A. V., Diakur M. D. (2013). *Kryminalne pravo Ukrainy (Osoblyva chastyna) [Criminal Law of Ukraine (Special Part)]*. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t [in Ukrainian].
10. Stanich V. S. (2016). *Kryminalnyi kodeks Respubliky Polshcha [Criminal Code of the Republic of Poland]*. K.: OVK [in Ukrainian].
11. Stanich V. S. (2016). *Kryminalnyi kodeks Respubliky Biorus, Kryminalnyi kodeks Respubliky Moldova [The Criminal Code of the Republic of Belarus, the Criminal Code of the Republic of Moldova]*. K.: OVK [in Ukrainian].
12. Stanich V. S. (2017). *Kryminalnyi kodeks Frantsuzkoi Respubliky [Criminal Code of the French Republic]*. K.: OVK [in Ukrainian].
13. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. stanom na 1 veres. 2018 roku [Criminal Code of Ukraine: current legislation with amendments and supplements. as of 1 September. 2018]*. (2018). K.: PALYVODA A. V. [in Ukrainian].
14. *Konventsiiia z morskoho prava 1982 roku [Convention on the Law of the Sea of 1982]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 [in Ukrainian].
15. *Statut Mizhnarodnoho viiskovoho trybunalu dla sudu ta pokarannia holovnykh viiskovykh zlochyntsviv yevropeiskykh krain osi vid 08 serpnia 1945 roku [Statute of the International Military Tribunal for the Court of Justice and Punishment of the Main War Criminals of the European Axis States of August 08, 1945]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.09.2018